

V.B.04. DE BURGERLIJKE STAND

De Franse revolutionaire wetgeving van 1792 betreffende de burgerlijke stand was geen volledige vernieuwing. De overheid in diverse landen had immers reeds eerder de voordelen en de noodzakelijkheid ingezien van het registreren van geboorten, huwelijken en overlijdens en had dit onderworpen aan talrijke, vaak uitgebreide besluiten en schikkingen. In het prinsbisdom Luik dateerden de bepalingen inzake de burgerlijke stand van 1769. Maar er was nog geen enkel gemeentelijk register over deze aangelegenheid ingevuld.

Wel waren er oudere bepalingen over de parochieregisters opgenomen in de statuten van het aartsdiaconaat Haspengouw waartoe Brustem behoorde. Zo bepaalden de statuten van september 1612 dat de pastoors zich binnen de maand op kosten van de gemeente registers zouden aanschaffen, goed ingebonden en in vier delen bewaard. Hierin dienden respectievelijk de doopsels, de huwelijken, de vormelingen en tenslotte de leden van de huisgezinnen opgetekend te worden. Bij deze laatste reeks moest de datum van overlijden of vertrek uit de parochie en het houden van de paascommunie vermeld worden. Dit laatste deel van het register werd blijkbaar het meest verwaarloosd door de pastoor. Wel te kenden enkele parochiepriesters de begrafenis en de jaar-getijden van de volwassenen op.

Op 18 nov. 1769 werd dan door prins-bisschop Karel van Oultremont een bevel afgekondigd: '*touchant la tenue des registres de l'état des registres de l'état civil, dans les paroisses, et l'enregistrement des actes de baptême, de mariage et de décès, dans lesdits registres*'.

Aan de pastoor werd een vaste formule bij het registreren opgelegd: bij de doopsels moest genoteerd worden waar de ouders gehuwd waren en bij de huwelijken in welke parochie de partners gedoopt waren. Bij doopsels van onwettige kinderen werd het verboden de naam van de vader te noteren, tenzij in de gevallen van erkenning door de vader zelf. Hierdoor werd een einde gesteld aan de kwalijke praktijk de naam van de vader te vermelden enkel op verklaring van de vroedvrouw.

Na de inlijving van het prinsbisdom bij de Franse republiek op 01 okt. 1795 werd de wet van 20 sept. 1792 hier ook van toepassing verklaard bij besluit van 29 prairial, jaar IV (17.06. 1796). Jean-Leonard Coelmont '*officier municipal*', belast met de burgerlijke stand, moest binnen de acht dagen alle oude en lopende parochieregisters met de geboorten, de huwelijken en overlijdens uit de parochiekerk of pastorie naar de zetel van de municipaliteit overbrengen. Het lopende register moest afgesloten worden. Tot de eerste dag van het jaar V (22.09.1796) zouden de geboorten-, huwelijks- en overlijdensaktes in het parochieregister ingeschreven worden. Binnen de veertien dagen moest de municipaliteit een inventaris van de gedeponeerde registers opstellen en overmaken aan de centrale administratie van het departement te Maastricht.

In Brustem werden de kerkregisters ingevuld tot 31 jan.1797. Het doopregister van 1793, '*Registrum Baptizatorum parochialis ec-clesia sancti Laurentis de Brusthem diocesis Leondiensis 1793*', ingevuld door pastoor Amandus Luyckx (1783-1793) en Girardus La Riviere (1793-1795), werd door Jean-Leonard Coelmont in 1796, toen kersverse *adjoint-au-maire* herschreven (01). Denkelijk was hij zeer ijverig en wou hij alles vervangen door zelf aangelegde registers.

In het gemeentelijk doopregister schreef hij nadien op 15 mei 1803: '*arrete par moi maire de la commune de Brusthem contenant treize pages, à Brusthem le 25 florial an onze. J.L. Coelmont.-approuve le mot treize pages. Coelmont maire*'.-beëindigd door mij burgemeester van de gemeente Brustem, bevat dertien blad- zijden, te Brustem op 15 mei 1803. J.L.Coelmont.-bijgevoegd het woord dertien bladzijden. Coelmont burgemeester.

Maar toch bestaan er ook nog parochiale doopregisters tot 05 juli 1798 met als laatste dopeling: '*Maria-Elisabeth, dochter van Willem Van Ormelingen en Johanna-Maria Schoofs*'. Dikwijls schreef de priester '*sine caeremonias*' of zonder plechtigheid. Dit waren dan de doopsels die in de Beloken Tijd werden toe-gediend in het grootste geheim in de voorkamer van een boerderij op de Dorpsplaats.

J.L.Coelmont begon zijn eigen burgerlijke stand op 01 vendémiaire, jaar V of 22 sept. 1796. Hij schreef de namen af van de parochieregisters. De woorden '*a ete baptisé*' doorstreepte hij nadien en verbeterde met: '*est né*'. Zijn eerste geboorte was '*Maximilien fils naturel de Jeanne Smolders entretenu de Maximilien Smolders en Marie Straetmans*' (02). De laatste bo- reling in jaar V was '*Henri Mommen, fils de Jean-Laurent Mom- men et Anne Vanstraelen*' op 27 fructidor, V of 13 sept. 1797 (03). Dit kind, geboren op Terstok, moest nu op de '*marie*' van Brustem aangegeven en ingeschreven worden, hoewel het in de kerk van Kortembos gedoopt werd.

In het jaar V (22.09.1796 tot 21.09.1797) noteerde hij 19 ge- boorten en geen 20 zoals Coelmont foutief telde. In het jaar VI (22.09.1797 tot 21.09.1798) waren er 30 geboorteaangiften. In sept.1797 of jaar VI deed hij nog steeds dezelfde fout en schreef '*est baptisée*'. Op het eind van het lopend jaar onder- tekenden maire en *adjoint-au-maire* de lijst der geboorten, huwelijken en sterfgevallen. De handtekening van de maire is onleesbaar en werd in een donkere inktkleur geschreven, waar- schijnlijk op een latere datum. Misschien was de naam '*Aragon*'. Het is hoogstwaarschijnlijk de onderprefect van het 2e gemeen- telijk arrondissement te Hasselt, die de voogdij over Brustem had.

In jaar VII werd weer '*baptisée*' geschreven, behalve op 28 ther-midor of 15 aug. 1799, bij de inschrijving van zijn eigen doch-ter Marie-Catherine. Daar werd achteraf '*a été baptisée*' door- streept en er boven '*est née*' ingevuld. Het kind werd gedoopt op 16 aug.1799 en kreeg als peter Joris Coelmont en als meter Catharina Lammens. In 't jaar VIII en IX (22.09.1799 tot 21.09.1801) werd weer '*a été baptisée*' geschreven. Bij de geboorte van zijn zoon Auguste-Guillaume op 22 frimaire, jaar X of 13 dec. 1801, schreef vader Coelmont '*L'adjoint-au-maire en l'absence du maire*'.

In 't jaar VII (22.09.1798 tot 22.09.1799) waren er 20 geboorten,

in VIII (23.09.1799 tot 22.09.1800) 27 en in jaar IX (23.09.1800 tot 22.09.1801) 32.

Bij de huwelijken begon hij op 12 vendémiaire, jaar V of 03 okt. 1796 met het huwelijk van Pierre Smeesters en Marie-Elisabeth Lammens '*en presence de Jean Schoofs et Catharine Schoofs*' (04).

Op 22 prairial, jaar V of 11 juni 1797 huwde de adjoint-au-maire Jean-Leonard Coelmont met Maria-Anna Lelièvre, de molenaarsdochter (05). Hij schreef het persoonlijk in het register. Niettegenstaande hij reeds enige tijd de dienaar en vertegenwoordiger van het Frans regime was te Brustem had hij als ge-tuigen '*vicaire*' Schoonaerts (06) en Marie Schats.

Bij het huwelijk van herbergier Pierre Vanderbemden, 36 j, met Marie-Catharine Schoofs, 22 j, op 12 vendémiaire jaar VII (03.10.1798) (07) schreef Coelmont dat de aankondiging gehangen had aan de '*porte principale de l'église*'. Maar op 03 okt. 1801 bij het huwelijk van Henri-Mathieu Smolders, °07.07.1752, z.v. Mathieu Smolders en Christine Vanharen, met Anne-Catherine Stegen, °Hoeselt °1777-+1849, (08) schreef hij '*la place commu-ne*'.

De overlijdens begonnen op 15 vendémiaire, jaar V (06.10.1796) met Guillaume Schoofs, het 7-jarig zoontje van Guillaume Schoofs (+22.12.1831), en diens tweede echtgenote Catharine Berebroeckx, die in de Geelstraat woonden (09).

De parochiale registers vanaf 1588 tot 1792 bevinden zich van- af 07 okt. 1931 in het Rijksarchief te Hasselt. De latere registers worden bewaard in het archief te St-Truiden (10). Vanaf 20 aug. 1796 werden de verschillende aktes op gezegeld papier geschreven door de gemeenteoverheid.

De pastoor bleef echter ook de doopsels, huwelijken en sterfgevallen registreren. Tijdens de jaren 1798-1802 kan men echter voor de parochieregisters van een crisis spreken. Door het '*dekreet van den 20 july 1807*' moest er een tienjarige tafel '*der akten van geboorte, huwelijken en sterften*' gemaakt worden. De toestanden die hiervoor de oorzaak waren, zijn genoeg bekend: de onderduiking van de geestelijken.

Vanaf 01 jan. 1806 volgde de maire de Gregoriaanse kalender. Op 13 jan. 1814 schreef J.L.Coelmont zijn laatste akte als '*maire et officier de l'état civil*'. Daarna vluchtte hij met zijn familie naar St-Truiden om te ontkomen aan de woede van de dorpe-lingen. Jean-Arnold Moria verzorgde nu de burgerlijke stand. '*Jean Arnould Moria faisant la fonction d'officier de l'état civil de la commune de Brusthem, département de la Meuse Inférieure, canton de St-Trond*'. Maire Sweldens sloot de huwelijken af. Zijn eerste echtverbintenis ging op 14.07.1814 tussen de 71-jarige Gilles Moriens, weduwnaar van Catharina Waernis, +Br.10.03.1814, en de 27-jarige Marie-Jeanne Briers, °1787-+1829.

- 01.-Stadsarchief St.-Truiden.-Gem. Brustem-Burgerlijke Stand.
- 02.-Maximilien Smolders, °Br.24.09.1796.-+13.11.1864, (68j).
-nat.z.v. de 33-jarige Joanna-Maria Smolders, °Br.04.10.1763-+03.06.1827, d.v. Johannes Smolders en Anna-Maria Straetmans, die '*nevens den Beekcant*' woonden.
-huwde op 25.11.1819 met Anne-Catharina Theys, °Rijkel 02.01.1801-+Br.03.10.1847, nat.d.v. Jeanne Theys.
-vader van:
-Joanna-Maria, °02.02.1820-+Br.10.05.1820, (3m).
-Joannes, °Br.25.03.1821-+09.04.1826, (5j).
-Maria-Helena, °Br.12.10.1823-+14.12.1830, (7j).
-Jeanne-Marie, °Br.03.12.1825. (naar Borgworm in 1859).
-Barbara, °Br.03.12.1825.
-Christina, °Br.20.05.1828.
-Elisabeth, °Br.03.12.1830.
-Joanna-Maria, °Br.07.04.1833.
-Maria-Catharina, °Br.04.12.1835.
-Joseph-Hubert, °Br.12.05.1838.
-Guilhelmus-Alphonsus, °Br.12.05.1838-+05.01.1843, (4j7m).
-Maria-Clara, °Br.06.06.1841.
-Constantina, °Br.07.01.1844.
-dagloner aan de Beekcant 63.
- 03.-Jean-Laurens Mommen, °Kozen 16.05.1736-+Br.23.01.1821, (85j) en Anna Vanstraelen, °Alken 1765-+Br.14.10.1834, (69j) waren landbouwers op Terstok.
-z.v. Egidius Mommen en Ursula Peeters.
-Jean-Laurens zou eerst gehuwd geweest zijn met Anna-Maria Wanten, waarvan hij 2 kinderen had.
-Gilles, °Kozen 01.11.1777-+Br.14.07.1875, (98j), ongehuwd
-Christiaen, °Kozen 05.04.1785-+Br.14.02.1875, (90j) (x Maria-Catharina Martens, °Zep.1791). Verwierf het leen '*De Nachtegael*' in 1845.
-met Anna Vanstraelen had hij nadien:
-Marie-Elisabeth, °Br.01.12.1794, (x 15.02.1823 Willem-Guillaume Ruymen, °15.09.1794-+26.11.1864). Erfgenaam in 1876 van het leen '*De Nachtegael*'.
-Pierre-Jean, °Kozen 11.01.1797.
-Henri, °Br.13.09.1797.
- 04.-Petrus Smeesters, °Br.05.10.1803 en Maria-Elisabeth Lammens, °Br.09.05.1773, huwden op 03.10.1796 te Brustem.
-zij was d.v. Willem Lammens en Maria-Anna Lelièvre, kld.v. Govaert Lammens en Catharina Schoofs en van molenaar Joseph-Bernard Lélièvre en Maria-Catharina Govin.
Het echtpaar vestigde zich als bakker te Leuven.
- 05.-Maria-Anna Lelièvre, Br.°21.04.1778-+12.12.1848, (70j), was de tweede dochter van molenaar Petrus Lelièvre, °Borgw.1731-+Br.20.05.1791, en Johanna-Catharina Lammens, Br.°31.01.1738-

- +30.09.1811, d.v. Godefridus Lammens en Catharina Schoofs.
- 06.-Schoonaerts Louis, °Nederheylissem (Kussegem) 12.05.1754-
+Br.22.07.1822, (68j).
-kapelaan te Brustem van 1792 tot 1805.
-assistent te Kortembos van 1805 tot 1807.
-pastoor te Brustem van januari 1807 tot juli 1822+.
- 07.-Vanderbemden Peter, Br.°20.08.1765-+18.02.1839, (73j).
-z.v. Franciscus Vanderbemden, °Br.1727 en Johanna-Catharina Claes uit Hoepertingen.
-huwde op 03.10.1798 met Anna-Maria-Catharina Schoofs, Br. °11.08.1779-+16.10.1865, d.v. Willem Schoofs, bijgenaamd 'de lange' en Anna-Gertrudis Berebrouckx, Br.°11.03.1746, d.v. Nicolaas Berebrouckx en Catharina Stuykers.
-ouders van:
-Pierre, Br.°29.10.1799-+07.10.1871, (72j), ongehuwd.
-Willem, Br.°30.05.1801-+21.08.1870, (69j), priester.
-zij baatten een herberg uit in de Dorpsesteenweg, naast de Kapelsteeg in 1803. In 1820 was hij varkenskoopman.
- 08.-Smolders Henri-Mathias.- Br.°07.07.1752-+11.12.1830, (78j).
-z.v. Mathieu Smolders en Christine Vanharen.
-was wedn. v. Christine Brugmans en Marie Moeyaerts.
-huwde op 12.10.1801 met Anna-Catharina Stegen, °Hoeselt 20.12.1778-+Br.04.01.1849, d.v. Henri Stegen en Elisabeth Wolters.
-vader van:
-Mathieu-Henri, Br.°1798 (x Maria-Catharina Wouters).
-Anna-Elisabeth, Br.°13.10.1810-+1852, (x 1836 Lambert Bers, °1810).
-Anne, °Br.28.04.1812.
-woonde in de Lenaertsstraat.
- 09.-Schoofs Guillaume (Willem).- Br.°19.06.1734+22.12.1831, (97j).
-z.v. Petrus Schoofs en Gertrudis Smets.
-huwde eerst op 21.04.1776 met Anna-Maria Engelbosch, en daarna op 05.06.1786 met Catharina Berebrouckx, Br.°1743, d.v. Jean Berebrouckx en Catharina Steuckers uit de Geelstraat.
- 10.- Het Stadsarchief van St-Truiden bevindt zich in de gebouwen van de abdij, Diesterstraat nr.1.